

CATALUNYA CONFINADA

DIES QUE SÓN HISTÒRIA

Xavier Bertral

Pròleg de Xavier Antich

Fotografies de David Aiob · Samuel Aranda · Cèlia Atset · Cristina Calderer · Enric Fontcuberta
Ferran Nadeu · Santi Palacios · David Ramos · Anna Surinyach · Pere Virgili

edicions
62

CATALUNYA CONFINADA

DIES QUE SÓN HISTÒRIA

Xavier Bertral

Pròleg de Xavier Antich

**Fotografies de David Aiob · Samuel Aranda · Cèlia Atset · Cristina Calderer · Enric Fontcuberta ·
Ferran Nadeu · Santi Palacios · David Ramos · Anna Surinyach · Pere Virgili**

Primera edició: novembre del 2020

© Coordinació i redacció del seu text: Xavier Bertral Gallardo, 2021

© Pròleg: Xavier Antich, 2021

© Per les fotografies: els fotògrafs respectius (vegeu pàgines 137-146)

Iconografia: Grup Planeta

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.

Diagonal, 662-664. 08034 Barcelona

info@grup62.com

www.edicions62.cat

Fotocomposició: Aura

DIPÒSIT LEGAL: B. 19.717-2020

ISBN: 978-84-297-7890-8

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra requereix l'autorització escrita de l'editor; la llei preveu sancions per als infractors.

Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment de l'obra, podeu sol·licitar permís al Centro Español de Derechos Reprográficos, a través del portal www.conlicencia.com

o bé trucant als telèfons 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Tots els drets reservats.

Sumari

Pròleg. Mirar per provar d'entendre · Xavier Antich	9
El relat de la pandèmia · Xavier Bertral	15
Dies que són història	19
Primera part. Abaixem la persiana	23
Segona part. Reclosos contra l'horror	65
Tercera part. L'estranya normalitat	113
Índex de les fotografies	137
Els fotògrafs	147

Mirar per provar d'entendre

Res no ens havia preparat per a això. No es pot dir que fos inesperat, perquè no vam ser precisament els primers a viure-ho. Però tant se val: quan passen coses com aquestes (com aquesta? Què hi ha, que hàgim viscut, com això d'ara?), sempre pensem que els passen als altres. És cert que fa temps que teníem constància d'avisos lúcids, no només de la pandèmia que venia, sinó de viure, en molts sentits, al límit de les nostres possibilitats, com a col·lectivitat —alguns diran que com a espècie—, al caire de l'abisme. I tanmateix sí, cal dir-ho: l'abast del que hem viscut, del que estem vivint encara, en morts, en la duresa del confinament i de les restriccions a la nostra llibertat, en la magnitud abassegadora dels seus efectes, ha estat completament inesperat.

Encara no havíem sortit d'una crisi global sense precedents i hem entrat en una altra, els efectes i la durada de la qual són, a hores d'ara, una incògnita. De fet, vivim en una crisi sistèmica de fa dècades. I ens estem

acostumant a veure'n passar davant nostre, ara molt a prop, els seus diferents rostres, les màscares del nostre temps adolorit. Per això, tot i que difusa, s'estén la sensació d'anar passant els dies, les setmanes, els mesos, els anys, per sobre d'un baix continu de cops i de dolor que, a cada nou embat, ens deixa més fràgils i vulnerables. Perquè ni l'economia explicava del tot la crisi de la qual venim, i que encara dura, ni la medicina arriba a explicar-nos tampoc, ella sola, els aspectes complexos i calidoscòpics que defineixen i permeten, si no explicar, almenys comprendre el que ara ens passa. El baix continu, la remor de fons, persistent, continua, inclement, a cada nova manifestació d'aquesta esquerda que ens travessa.

El 1945, després de la duríssima experiència de l'horror dels milions de «morts sense sepultura», com els va batejar Jean-Paul Sartre, un altre pensador francès, Maurice Merleau-Ponty, va publicar un dels llibres més importants del segle xx, *Fenomenologia de la percepció*. En el pròleg, hi va deixar formulada, com qui no diu res, la comesa amb què es va enfrontar la seva generació: «aprendre de nou a veure el món». Es tractava, després del que havia passat, de conviure amb el que tenien al davant dels ulls i que, encara commocionats, no aconseguien compren-

dre. Amb això, encertava una de les veritats del nostre temps, de la qual es nodreix, entre altres, la fotografia compromesa en la difícil responsabilitat d'oferir una imatge del que ens passa, documentant-ne el més rellevant fins a copsar-ne l'essencial.

Perquè mirar, val a dir, ho fem gairebé sense esforç. Però provar de veure-hi, en el que tenim al davant, allò que ens pot permetre de pensar-ho, té una certa dificultat. Passa ara i ha passat en els darrers cent cinquanta anys: la fotografia ha intentat no només de registrar visualment el que passa, congelant el que mirem, sinó que sobretot, cosa molt més complexa, s'ha esforçat a destil·lar, d'entre tot el que mirem, alguna cosa que permeti de veure-hi: de copsar, encara que sigui amb el caràcter fugisser d'una instantània o d'una llambregada, alguna cosa del que ens està passant.

D'aquí l'extraordinari valor de les fotografies que Xavier Bertral ha aplegat, seves i d'altres fotògrafs d'immens talent, en aquest llibre coral que, abans de sortir, ja és memorable: que no només són testimoni d'allò que hem viscut, que no només documenten algunes coses que han passat des del 14 de març, quan es va decretar l'estat d'alarma i va co-

mençar el confinament com a protecció davant de la pandèmia. Que no només ofereixen cristal·litzacions visuals emblemàtiques, pregnants, que tenen la força insòlita de ser reconegudes immediatament com a experiències compartides. Sinó sobretot que són imatges, carregades de significació, de capes emotives i profundes, de capacitat d'interpel·lació, més enllà fins i tot del que contenen explícitament. Són imatges, com sempre ho és una fotografia, arrapades a la singularitat de l'esdeveniment i les persones o els llocs que hi apareixen, és cert: però desborden la seva concreció perquè aconseguixen fixar de forma gràfica una experiència col·lectiva i compartida. D'aquí ve la seva grandesa.

Cada imatge conté una història, sí, però revela un món que no pertany únicament als que hi surten. La protecció, les barreres, la distància interpersonal. Els espais públics buits, fantasmals, colpidors, sorprenents, reveladors. El confinament, la reclusió, l'espai domèstic, reinventat, la quotidianitat anòmla. L'heroisme dels serveis bàsics i dels protagonistes dels serveis essencials, començant pels sanitaris, l'avantguarda al davant del risc, i pels treballs anònims que permeten la continuïtat de la vida. Les xarxes de cura i suport, la fraternitat solidària, el braç que ajuda i sosté un cos que no s'aguanta i que tanmateix persevera en la

vida. La feblesa, la fragilitat, la vulnerabilitat, l'exposició sense defenses a l'amenaça. La vida malmesa, la malaltia, la mort, el dol. El batec de la vida, reinventant-se, amb resistència i perseverança. L'apropiació de les finestres, els balcons, els terrats, la socialitat reconstruïda i reconquerida. La represa. El retorn al carrer, com un templeig que busca a les palpentes el recomençament de tot, de nou.

Mirarem aquestes fotografies un cop i un altre, no en tinc cap dubte. Per retrobar-nos. Per recordar el temps alentit i aturat, en suspens, que hem viscut plegats, tot i la separació forçosa i imposada, i que les fotografies rememoren. I mirant-les provarem d'entendre. Perquè poques coses ajuden més i millor a pensar, quan el que vivim es resisteix a ser immediatament comprès, que les fotografies que aconsegueixen veure-hi enmig del desconcert i la perplexitat. I aquestes que queden aplegades aquí, realment, ho fan. Perquè, a més de mirar i de provar de veure-hi, de nou, el món i el que teníem al davant, i que potser encara no acabem d'entendre, doten d'una intensitat i una eloqüència especials tot el que ens ha passat. La feina, ara, és nostra.

Xavier Antich

El relat de la pandèmia

El que els fotoperiodistes ens vam proposar el 13 de març era i és documentar la pandèmia de Covid-19 a Catalunya, enfocant els aspectes socioeconòmics i humans d'aquest fet històric i dramàtic. Crear un relat gràfic propi, que posés també al descobert, ara que afrontem una crisi sanitària global, les mancances del món que hem creat. A força d'imatges de sanitaris esgotats i residències confinades, hem mostrat que la sanitat pública i la recerca són el principal tallafoc davant aquesta malaltia.

Amb els anys –no tants– quedaran fixades a la retina col·lectiva fotos com les d'aquestes pàgines. Trobarem a l'hemeroteca fotos de famílies empobrides, metges entregats o ciutats desertes. Document gràfic que ens ensenyarà què passava al nostre tros de món mentre estàvem confinats.

Quan tot això acabi quedarà el treball que us proposem en aquestes pàgines que compartim Santi Palacios, Anna Surinyach, Pere Virgili, Cristina Calderer, David Aiob, Ferran Nadeu, David Ramos, Samuel Aranda, Enric Fontcuberta i Cèlia Atset. Hem procurat ser els vostres ulls, fins on hem pogut.

Xavier Bertral

Un sanitari de l'equip de l'UCI de l'Hospital de Sant Pau, atenent un pacient.

DIES QUE SÓN HISTÒRIA

El 12 de març de 2020, el govern català ordena el confinament de la conca d'Òdena i la suspensió de les classes i altres activitats a partir de l'endemà. Aquell 13 de març, el govern espanyol anuncia que decretarà l'estat d'alarma i que des de la mitjanit del diumenge 14 quedaran restringits els moviments dels ciutadans. Comença així un llarg confinament de catorze setmanes que ha canviat la vida de tothom potser per a molt de temps.

Durant aquests cent dies ens ha tocat viure una experiència absolutament excepcional i hem hagut d'afrontar a la vegada la nostra por d'encomanar-nos i la nostra capacitat d'adaptar-nos a les circumstàncies. Hem tingut l'oportunitat de repensar la nostra manera de viure i la nostra relació amb l'entorn al mateix temps que posàvem al descobert el millor i el pitjor de nosaltres.

Han estat uns dies estranys, i quedaran a la nostra memòria per sempre.

